

Халык-ара фәнни-ғәмәли конференция
**БАШКОРТ ТЕЛЕ ҺӘМ ӘЗӘБИӘТЕ ГЛОБАЛЛӘШЕҮ
ШАРТТАРЫНДА ҺӘМ КҮП МИЛЛӘТЛЕ МӨХИТТӘ:
ТӘЖРИБӘ ҺӘМ ҮҘЕШ ЮЛДАРЫ
(22-25 октябрь 2019 й.)**

**ПРОГРАММА – САКЫРЫУ
ПРОГРАММА – ПРИГЛАШЕНИЕ**

Международная научно-практическая конференция
**БАШКИРСКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА В УСЛОВИЯХ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ПОЛИЭТНИЧЕСКОЙ СРЕДЫ:
ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ
(22-25 октября 2019 г.)**

Өфө – 2019 – Уфа

БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫ БАШЛЫҒЫ ХАКИМИӨТЕ
РФ ФӘН ҺӘМ ЮҒАРЫ БЕЛЕМ БИРЕУ МИНИСТРЛЫҒЫ
БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫ ХӨКҮМӨТЕ
РӘСӘЙ ФӘНДӘР АКАДЕМИЯҢЫ
РФА ТАРИХ ҺӘМ ФИЛОЛОГИЯ ФӘНДӘРЕ БҮЛЕГЕ
РФА ӨФӨ ФЕДЕРАЛЬ ТИКШЕРЕНЕУ ҮЗӘГЕ
БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫ МӘҒАРИФ МИНИСТРЛЫҒЫ
«АРКАЗАШ» ФӘН ҺӘМ МӘЗӘНИӨТТЕ ҮҢТЕРЕУ ТӨБӘК ЙӘМӨҒӘТ ФОНДЫ
РФА ӨФТҮ ПОЧЕТ БИЛДӘҢЕ ОРДЕНЛЫ ТАРИХ, ТЕЛ ҺӘМ ӘЗӘБИӘТ ИНСТИТУТЫ

**«БАШКОРТ ТЕЛЕ ҺӘМ ӘЗӘБИӘТЕ ГЛОБАЛЛӘШЕУ
ШАРТТАРЫНДА ҺӘМ КҮП МИЛЛӘТЛЕ МӨХИТТӘ:
ТӘЖРИБӘ ҺӘМ ҮҢЕШ ЮЛДАРЫ»**
халык-ара фәнни-гәмәли конференцияһына
(22-25 октябрь 2019 й.)
ПРОГРАММА – САКЫРЫУ

АДМИНИСТРАЦИЯ ГЛАВЫ РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РФ
ПРАВИТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН
РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
ОТДЕЛЕНИЕ ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАУК РАН
УФИМСКИЙ ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР РАН
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН
РЕГИОНАЛЬНЫЙ ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФОНД РАЗВИТИЯ
НАУКИ И КУЛЬТУРЫ «АРКАДАШ»
ОРДЕНА ЗНАК ПОЧЁТА ИНСТИТУТ ИСТОРИИ, ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ УФИЦ РАН

ПРОГРАММА – ПРИГЛАШЕНИЕ
на Международную научно-практическую конференцию
БАШКИРСКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА В УСЛОВИЯХ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ПОЛИЭТНИЧЕСКОЙ СРЕДЫ:
ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ
(22-25 октября 2019 г.)

Уфа – 2019

Хөрмәтле _____!

Һеззә Башкортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башкортостан Республикаһы халыктары телдәрен һаҡлауға һәм үстөрөгә йүнәлтелгән Башкортостан Республикаһы Башлығы грантына узғарылған **«Башкорт теле һәм әзәбиәте глобалләшеү шарттарында һәм күп милләтле мөхиттә: тәҗрибә һәм үсеш юлдары»** халык-ара фәнни-ғәмәли конференцияһына саҡырабыз

Конференция 2019 йылдың 23 октябрәндә 9.00 сәғәттә башлана.

Адресы: Өфө калаһы, Зәки Вәлиди урамы 40, Башкортостан Республикаһы Дәүләт йыйылышы – Королтай йорто.

Ойоштороу комитеты

Уважаемый (ая) _____!

Приглашаем Вас принять участие в работе Международной научно-практической конференции **«Башкирский язык и литература в условиях глобализации и полиэтнической среды: опыт и перспективы»**, проводимой на грант Главы Республики Башкортостан, направленной на сохранение и развитие государственных языков Республики Башкортостан и языков народов Республики Башкортостан

Конференция состоится 23 октября 2019 года по адресу г. Уфа, З. Валиди, 40 в Доме Государственного Собрания-Курултая Республики Башкортостан

Начало: 9.00.

Оргкомитет

КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ ЭШ ТӘРТИБЕ

Үткәрелеу урыны:

Башкортостан Республикаһы Дәүләт Йыйылышы-Королтай Йорто
Өфө калаһы, З. Вәлиди ур., 40;

РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институты
Өфө калаһы, Октябрь пр., 71.

22 октябрь, 2019 йыл (шишәмбе)

Ситтән килгән кунактарҙы каршылау һәм урынлаштырыу

23 октябрь, 2019 йыл (шаршамбы)

Башкортостан Республикаһы Дәүләт Йыйылышы –Королтай Йорто
Өфө калаһы, З. Вәлиди ур., 40

Катнашыусыларҙы теркәү	9.00-10.00
РФА ӨФТҮ ТТЭИ ғалимдарының хезмәттәре күргәзмәһе, РФА ӨФТҮ ТТЭИ кулъязма һәм иҫке баҫма китап фондтарынан кулъязма комарткылар күргәзмәһе	09.00-10.00
Пленар ултырыш	10.00-12.30
РФА ӨФТҮ ТТЭИ ғилми баҫмаларының презентацияһы	12.30-12.55
Төшкө аш	13.00-14.00

РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институты
Өфө калаһы, Октябрь пр., 71.

Секция ултырыштары, симпозиум һәм түңәрәк өҫтәл 14.15-18.00

24 октябрь, 2019 йыл (кесазна)

Секция ултырыштары	10.00-13.00
Төшкө аш	13.00-14.00
Секция ултырыштары	14.00-17.00
Йомғаҡлау ултырышы, конференцияның резолюцияһын кабул итеү	17.00-18.00

25 октябрь, 2019 йыл (йома)

Ситтән килгән кунактарҙы озатыу 8.00-16.00

Конференцияның эш регламенты:

Пленар докладтар	15 минутка тиклем
Секциялағы докладтар	10 минутка тиклем
Фекер алышыузар	5 минутка тиклем

ПОРЯДОК РАБОТЫ КОНФЕРЕНЦИИ

Место проведения:

*Дом Государственного Собрания-Курултая Республики Башкортостан
г. Уфа, З. Валиди, 40;
Ордена Знак Почёта Институт истории, языка и литературы
УФИЦ РАН г. Уфа, пр. Октября 71.*

22 октября 2019 г. (вторник)

Заезд и заселение иногородних участников конференции

23 октября 2019 г. (среда)

*Дом Государственного Собрания-Курултая Республики Башкортостан
г. Уфа, З. Валиди, 40*

Регистрация участников	9.00-10.00
Выставка научных трудов ученых ИИЯЛ УФИЦ РАН, выставка рукописного наследия из фондов рукописей и старопечатных книг ИИЯЛ УФИЦ РАН и других учреждений	
Пленарное заседание	10.00-12.30
Презентация научной продукции ИИЯЛ УФИЦ РАН	12.30-12.55
Обед	13.00-14.00

*Ордена Знак Почёта Институт истории,
языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа, пр. Октября 71.*

Секционные заседания, симпозиум и круглый стол	14.15-18.00
--	-------------

24 октября 2019 г. (четверг)

Секционные заседания	10.00-13.00
Обед	13.00-14.00
Секционные заседания	14.00-17.00
Заключительное заседание и принятие резолюции конференции	17.00-18.00

25 октября 2019 г. (пятница)

Отъезд иногородних участников	8.00-16.00
-------------------------------	------------

Регламент работы конференции:

Доклады на пленарном заседании	до 15 мин
Доклады на секционных заседаниях	до 10 мин
Выступления в прениях	до 5 мин

ПЛЕНАР УЛТЫРЫШ

23 октябрь, 2019 йыл

Башлангы вақыты: 10.00 сәғ.

Үткәрелеу урыны – Башкортостан Республикаһы Дәүләт Йыйылышы – Королтай Йорто, Өфө калаһы, 3. Вәлиди ур., 40

Сәләмләүҙәр:

1. Федераль башкарма власть органдары
2. Башкортостан Республикаһы етәкселеге
3. Бөтә донъя башкорттары королтайы Башкарма комитеты рәйесе
4. Башкортостан Республикаһы мәғариф министры
5. Башкортостан Республикаһы Фәндәр академияһы
6. РФА Өфө федераль тикшеренеу үзәге етәкселеге

Докладтар

1. **Мартынова Марина Юрьевна**, тарих фәндәре докторы, профессор, Европа һәм Америка буйынса тикшеренеүҙәр үзәге етәксеһе, «Антропология хәбәрсеһе» журналының баш мөхәррире, Мәскәү к.

Рәсәйҙә тел һәм тел сәйәсәте

2. **Боргояков Сергей Александрович**, педагогия фәндәре докторы, Рәсәй мәғариф академияһының әйҙәүсе аналитигы, Мәскәү к.

Дәүләттең милли һәм телдәр сәйәсәте контексында Рәсәйҙең төп халыҡтарының милли телдәре буйынса белем биреүҙең үсеше

3. **Хисамитдинова Фирзәүес Ғилмитдин кызы**, филология фәндәре докторы, профессор, БР Фәндәр академияһының мөхбир ағзаһы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әҙәбиәт институтының ғилми етәксеһе; **Мөхтәрөв Тимур Ғаяз улы**, социология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әҙәбиәт институтының директор урынбағары, Өфө к.

Башкортостан Республикаһында тел ситуацияһы һәм башкорт теленең үсәу перспективалары

4. **Магомедов Магомед Ибраһим улы**, филология фәндәре докторы, профессор, РФА ДФТҮ Г. Цадасы исемендәге Тел, әҙәбиәт һәм сәнғәт институтының баш ғилми хезмәткәре, Махачкала к.

Дагстанда хәҙерге тел ситуацияһы

5. **Сиразитдинов Зиннур Әмир улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әҙәбиәт институтының тел ғилеме бүлегә әйҙәүсе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

«Башкортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башкортостан Республикаһының халыҡтары телдәрен һаҡлау һәм үстөрөү» дәүләт программаһы сиктәрәндә үтәлгән башкорт теленең милли корпусы концепцияһы тураһында

6. **Дыбо Анна Владимировна**, филология фәндәре докторы, урал-алтай телдәре бүлегә мөдире, РФА Тел ғилеме институтының баш ғилми хезмәткәре, РФА мөхбир ағзаһы, Мәскәү к.

«Z» төркөмөнә караған төрки телдәре: генеалогик һәм ареал классификация мәсьәләһенә карата.

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ

23 октября 2019 г.

Начало: 10.00 ч.

Место проведения – Дом Государственного Собрания-Курултая
Республики Башкортостан, г. Уфа, З. Валиди 40.

Приветствия

1. Приветствия федеральных органов исполнительной власти
2. Приветствия руководства Республики Башкортостан
3. Приветствие Председателя Президиума Всемирного курултая башкир
4. Приветствие Министра образования Республики Башкортостан
5. Приветствие Академии наук Республики Башкортостан
6. Приветствие Уфимского федерального исследовательского центра РАН.

Доклады

1. **Мартьянова Марина Юрьевна**, доктор исторических наук, профессор, руководитель Центра европейских и американских исследований, главный редактор журнала «Вестник антропологии», г. Москва

Языковая политика и проблемы обучения языкам в регионах Российской Федерации

2. **Боргояков Сергей Александрович**, доктор педагогических наук, ведущий аналитик Российской академии образования, г. Москва

Развитие этноязыкового образования коренных народов России в контексте национально-языковой политики государства

3. **Хисамитдинова Фирдаус Гильмитдиновна**, доктор филологических наук, профессор, научный руководитель Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, член-корр. АН РБ; **Мухтаров Тимур Гаязович**, кандидат социологических наук, зам. директора Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Языковая ситуация в Республике Башкортостан и перспективы развития башкирского языка

4. **Магомедов Магомед Ибрагимович**, доктор филологических наук, профессор, главный научный сотрудник Института языка, литературы и искусства им. Г. Цадасы ДФИЦ РАН, г. Махачкала

Современная языковая ситуация в Дагестане

5. **Сиразитдинов Зиннур Амирович**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

О концепции национального корпуса башкирского языка: в рамках госпрограммы «Сохранение и развитие государственных языков Республики Башкортостан и языков народов Республики Башкортостан»

6. **Дыбо Анна Владимировна**, доктор филологических наук, заведующая отделом урало-алтайских исследований, главный научный сотрудник Института языкознания РАН, член-корр. РАН, г. Москва

Тюркские языки «z» группы: к проблеме генеалогической классификации и ареалов

23 октябрь 2019 й.

1-се секция

**ТЕЛ ҒИЛЕМЕНДӘ КОМПЬЮТЕР ЛИНГВИСТИКАҢЫ
ҺӘМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬ ТЕХНОЛОГИЯЛАР**

Башлана: **23 октябрь 2019 й., 14.15 сәғ.**

Үткәреләү урыны: Өфө к., Октябрь проспекты, 71, 2-се кат
РФА Өфө федераль тикшеренү үзәгенең ултырыштар залы

Етәкселәре: **Сиразитдинов Зиннур Әмир улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Аплонова Екатерина Сергеевна, Француз Милли ғилми тикшеренү үзәгә ассистент-тикшеренүсәһе, Париж к.

Сәркәгибе: **Боҫқонбаева Лилиә Айса кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Докладтар:

1. **Бочкарев Василий Васильевич**, РФА СБ Гуманитар тикшеренүзәр һәм аз һанлы Себер халыктары мәсәләләре институты лаборанты, Якутск к.

Якут теленең электрон корпусы

2. **Бембеев Евгений Владимирович**, филология фәндәре кандидаты, РФА Калмык ғилми үзәгә монгол филологияһы бүлгегенең өлкән ғилми хезмәткәре, Элиста к.

“Джангар” калмык героик эпосы теленең аңлатмалы һүзлеген тәзәү тураһында

3. **Аплонова Екатерина Сергеевна**, Француз Милли ғилми тикшеренү үзәгә ассистент-тикшеренүсәһе, Париж к.

Аудио корпус материалдарында башкорт телендә сит телмәрзә еткереү стратегияларын өйрәнәү методтары хақында

4. **Сиразитдинов Зиннур Әмир улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорт лексикографияһының электрон ресурстары

5. **Боҫқонбаева Лилиә Айса кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институты тел ғилеме бүлгегенең өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорт теленең диалект аудиокорпусын тәзәү: проблемалар һәм перспективалар

23 октября 2019 г.

Секция 1

**КОМПЬЮТЕРНАЯ ЛИНГВИСТИКА И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ
ТЕХНОЛОГИИ В ЯЗЫКОЗНАНИИ**

Начало: 23 октября 2019 г., 14.15 ч.

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 2 этаж

Зал заседания УФИЦ РАН

Руководители: **Сиразитдинов Зиннур Амирович**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Аплонова Екатерина Сергеевна, ассистент-исследователь Французского Национального Центра Научных Исследований, г. Париж.

Секретарь: **Бускунбаева Лилия Айсовна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы Уфимского федерального исследовательского центра РАН, г. Уфа

Доклады:

1. **Бочкарев Василий Васильевич**, лаборант Института гуманитарных исследований и проблем малочисленных народов Севера СО РАН, г. Якутск.

Электронный корпус якутского языка

2. **Бембеев Евгений Владимирович**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник, отдел монгольской филологии, Калмыцкий научный центр РАН, г. Элиста.

О создании толкового словаря языка калмыцкого героического эпоса «Джангар»

3. **Аплонова Екатерина Сергеевна**, ассистент-исследователь Французского Национального Центра Научных Исследований, г. Париж.

О методах изучения стратегий передачи чужой речи в башкирском языке на материале аудио корпуса

4. **Сиразитдинов Зиннур Амирович**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы Уфимского федерального исследовательского центра РАН, г. Уфа

Электронные ресурсы башкирской лексикографии

5. **Бускунбаева Лилия Айсовна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Разработка диалектного аудиокорпуса башкирского языка: проблемы и перспективы

6. **Гречачин Виталий Андреевич**, филология фəндəре кандидаты, Башкорт дəулəт университеты, Өфө к.

XX быуат урыс һәм башкорт поэзияһы: ситтэн укыу методтары (корпус методтары)

7. **Толомбаев Вадим Зəйнулла улы**, филология фəндəре кандидаты, М. Ақмулла ис. Башкорт дəулəт педагогия университетының башкорт һәм сағыштырма тел ғилеме кафедрасы доценты, Өфө к.

Башкорт теленең лексикаһын һәм грамматикаһын укытыуға лингвистик корпусы куллану

8. **Шакиров Искəндэр Алик улы**, фəлсəфə фəндəре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдəһе орденлы Тарих, тел һәм эзəбиət институтының этнология бүлөгө ғилми хезмəткəре, Өфө к.

Башкорт теле Glosbe системаһында

9. **Кинйəбулатов Илдар Флур улы**, «Башкорт проекттары» берлəшмəненен баш координаторы, Өфө к.

Телдəрзе һаксуға һәм үстөрөүзə телсə активистар һәм берлəшмələr роле

10. **Вəлиева Гөлнəз Дəүрəт кызы**, филология фəндəре кандидаты, Башкорт дəулəт университеты, Өфө к.

Хəзрегə информацийон килектə филология буйынса яңы интерактив технологиялар

11. **Ижбасва Гөлнəз Ришат кызы**, филология фəндəре кандидаты, М. Ақмулла ис. Башкорт дəулəт педагогия университетының башкорт һәм сағыштырма тел ғилеме кафедрасы доценты, Өфө к.

Туган тел дəрестəрендə хəзрегə цифрлы технологиялар: укытыу формалары һәм стиле

12. **Ишмөхəмəтова Анита Шəүкəт кызы**, РФА ӨФТҮ Почет Билдəһе орденлы Тарих, тел һәм эзəбиət институтының тел ғилеме бүлөгө кесе ғилми хезмəткəре, Өфө к.

«Урал-батыр» эпосында үзлəштерелгэн һүзэр (башкорт теленең фольклор корпусы ниге зендə тикшерев)

13. **Шəмсетдинова Гөлгөнə Ғəзнəүи кызы**, РФА ӨФТҮ Почет Билдəһе орденлы Тарих, тел һәм эзəбиət институтының тел ғилеме бүлөгө аспиранты, Өфө к.

Башкорт халык эпосы «Кузыйкүрпəs менэн Маянһылыу»зың 1973 йылда Белорет районы Мəхмүт ауылында язып алынган бер варианты тураһында (башкорт теленең фольклор корпусы материалдары ниге зендə)

Фекер алышыу һәм резолюция кабул итеү

6. **Гречачин Виталий Андреевич**, кандидат филологических наук, Башкирский государственный университет, г. Уфа

Русская и башкирская поэзия XX века: методы дальнего чтения (корпусные методы)

7. **Тулумбаев Вадим Зайнуллович**, кандидат филологических наук, доцент кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Использование лингвистического корпуса в обучении лексике и грамматике башкирского языка

8. **Шакиров Искандер Аликович**, кандидат философских наук, научный сотрудник отдела этнологии Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Башкирский язык в системе Glosbe

9. **Киньябулатов Ильдар Флюрович**, главный координатор сообщества «Башкирские проекты», г. Уфа

Роль языковых активистов и сообществ в сохранении и развитии языков

10. **Валиева Гульназ Дауратовна**, кандидат филологических наук, доцент Башкирского государственного университета, г. Уфа

Новые интерактивные филологические технологии в современном информационном пространстве

11. **Ижбасва Гульназ Ришатовна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Современные цифровые технологии на уроках родного языка: формы и стили обучения

12. **Ишмухаметова Анита Шаукатовна**, младший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Заимствованные слова в эпосе «Урал-батыр» (исследование на материале фольклорного корпуса башкирского языка)

13. **Шамсутдинова Гульгина Газнавиевна**, аспирант отдела языкознания Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Об одном варианте башкирского народного эпоса "Кузыйкурпес и Маянхылыу", записанном в 1973 году в деревне Махмutowо Белорецкого района (на материалах корпуса фольклора башкирского языка)

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

2-се секция
ХӘЗЕРГЕ ӘЗӘБИӘТ, ФОЛЬКЛОРИСТИКА
МӘСЬӘЛӘЛӘРЕ ҺӘМ ӘЗӘБИ ТӘРЖЕМӘ

Башлана: 23 октябрь 2019 й., 14.15 сәг.

Үткәрелеү урыны – Өфө к., Октябрь пр., 3-сө кат
РФА ӨФТҮ Социаль-иктисади тикшеренеүзәр институтының конференц-залы

Етәкселәр: **Нәзерголов Миңлегәли Хөсәйен улы**, филология фәндәре докторы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлеге мәдире һәм баш ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Йосопова Әлфиә Шәфкәт кызы, филология фәндәре докторы, Казан федераль университетының дөйөм тел ғилеме һәм төркиәт кафедрасы профессоры, Казан к.

Сәркәгибе: **Дәминова Дилә Раил кызы**, РФА ӨФТҮ Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының көнсығыш кулъязмалар бүлеге кесе ғилми хезмәткәре. Өфө к.

Докладтар:

1. **Хөсәйенов Айзәр Гайдар улы**, тәржемәсе, «Истоки» гәзитенә баш мөхәррире, Өфө к.

Бер телдән икенсегә тәржемә итеү ниндәй һөзөмтә бирә?

2. **Ибраһим Абдувәлиев**, филология фәндәре докторы, С.Т. Айтматов исемендәге Тел һәм әзәбиәт институты профессоры, Бешкәк к.

«Урал-батыр» эпосын кыргыз теленә тәржемә итеү үзенсәлектәре

3. **Сәләхова Рүзилә Рәшит кызы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университеты доценты, Казан к.

Ымлык һәм зат атамаларын татар теленән рус теленә тәржемә итеү үзенсәлектәре (Ф.Яруллин әсәрзәре миҫалында)

4. **Әхмәдиев Фәрит Вафа улы**, фәлсәфә фәндәре кандидаты, Башкорт дәүләт университеты, Өфө к.

Башкорт әзәбиәтендә тәржемә мәсьәләләре

5. **Нәзерголов Миңлегәли Хөсәйен улы**, филология фәндәре докторы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлеге мәдире һәм баш ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорт мәғрифәтсеһенең һуңғы хаттарының береһе (Мөхәмәтсәлим Өмөтбаевтың эпистоляр мирасынан)

6. **Солтангәрәева Розалия Әсфәндийәр кызы**, филология фәндәре докторы, РФА ӨФТҮ Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлеге баш ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорттарзың йондоззәр мифологияһы: йолалар һәм халык хәтерендә хәзәрге һакланышы

Секция 2
**ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ,
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ И ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПЕРЕВОД**

Начало: **23 октября 2019 г., 14.15 ч.**

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 3 этаж

Конференц-зал Института социально-экономических исследований
УФИЦ РАН

Руководители: **Надергулов Минлегали Хусаинович**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник, заведующий отделом литературоведения Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Юсупова Альфия Шавкетовна, доктор филологических наук, профессор кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета, г. Казань.

Секретарь: **Даминева Диля Раилевна**, младший научный сотрудник отдела восточных рукописей Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Доклады:

1. **Хусаинов Айдар Гайдарович**, переводчик, главный редактор газеты «Истоки», г.Уфа

Что происходит при переводе с одного языка на другой?

2. **Ибраим Абдувалиев**, доктор филологических наук, профессор Института языка и литературы им. Ч. Т. Айтматова, г. Бишкек.

Об особенностях перевода эпоса «Урал-батыр» на киргизский язык

3. **Салахова Рузиля Рашитовна**, кандидат филологических наук, доцент Казанского федерального университета, г. Казань

Особенности перевода наименований лиц и междометий с татарского на русский язык (на примере произведений Ф.Яруллина)

4. **Ахмадиев Фарит Вафисвич**, кандидат философских наук, Башкирский государственный университет, г. Уфа

Проблемы перевода в бакирской литературе

5. **Надергулов Минлегали Хусаинович**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник, заведующий отделом литературоведения Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Одно из последних писем бакирского просветителя (из эпистолярного наследия Мухаметсалима Уметбаева)

6. **Султангареева Розалия Асфандияровна**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Звездная мифология бакир: традиции и современная сохранность в памяти народа

7. **Йосопова Нурфиә Марс кызы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университеты доценты, **Йосопов Айрат Фаик улы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университеты доценты, Казан к.

1930-50 йылдардагы татар поэзияһында эзоп теле

8. **Хөббитдинова Нәркәс Әхмәт кызы**, филология фәндәре докторы, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлөгә баш ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорт һүз сәнғәте һәм постмодернизм: әзәбиәттә фольклорзың сағылышы проблемаһына карата

9. **Фазылова Флорида Сәлим кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлөгә өлкән ғилми хезмәткәре, **Нафиков Шамил Вәли улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлөгә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Хәзгерге башкорт лирикаһында туган тел темаһы (XX быуаттың икенсе яртыһы – XXI быуат башы)

10. **Каскынова Гөлнур Нуриман кызы**, филология фәндәре кандидаты, Башкорт дәүләт университеты Бөрө филиалы доценты, Бөрө к.

К. Аралбайзың “Акъякал” поэмаһының идея-композиция үзенсәлектәре

11. **Исәнғолов Шамил Наил улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының яңы тарих бүлөгә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Йомран-табын ырыуы шәжәрәһенең русса тәржемәһенең яңы варианттары

12. **Юнысова Фирзәүес Барый кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлөгә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

3. Бишеваның публицистик эшмәкәрлегә

13. **Абдрафикова Гөлнара Хәүис кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының әзәбиәт бүлөгә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

С. Мирастың аз билдәле хезмәте тураһында

14. **Абдуллина Лариса Хәшим кызы**, “Башкортостан” гәзитенен әзәбиәт һәм мәзәниәт бүлөгә мөдире, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институты аспиранты, Өфө к.

Мәғрифәтселек һәм йәмғиәт

Сығыштар: Ейәнбаев А.Р. (Өфө к.), Дәминова Д.Р. (Өфө к.).

Фекер алышыу һәм резолюция кабул итеү.

7. **Юсупова Нурфия Марсовна**, кандидат филологических наук, доцент Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, **Юсупов Айрат Фаикович**, кандидат филологических наук, доцент Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, г. Казань.

Эзопов язык в татарской поэзии 1930-50-х годов

8. **Хуббудинова Нэркэс Ахметовна**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник отдела литературоведения Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Башкорт һүз сәнгәте һәм постмодернизм: әзәбиәттә фольклорзың сағылышы проблемаһына карата

9. **Фазылова Флорида Салимовна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела литературоведения Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, **Нафиков Шамиль Валеевич**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Тема родного языка в современной башкирской лирике (II половина XX - начало XXI века)

10. **Каскинова Гульнур Нуримановна**, кандидат филологических наук, доцент Бирского филиала Башкирского государственного университета, г. Бирск.

Идейно-композиционные особенности поэмы "Аксакал" К. Аралбая

11. **Исянгулов Шамиль Наилович**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела новейшей истории Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Новые варианты шежере юрлан-табынского рода в русском переводе

12. **Юнусова Фирдаус Бариевна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела литературоведения Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Публицистическая деятельность З.Бишиевой

13. **Абдрафикова Гульнара Хависовна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела литературоведения Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

О малоизвестном труде С. Мираса

14. **Абдуллина Лариса Хашимовна**, заведующая отделом литературы и культуры газеты "Башкортостан", аспирант Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Просветительство и общество

Выступления: Зиянбаев А.Р. (г. Уфа), Даминева Д.Р. (г. Уфа).

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

ТҮҢӘРӘК ӨСТӘЛ

«МӘҒАРИФ СИСТЕМАҢЫНДА РӘСӘЙЗЕҢ АСАБА ХАЛЫКТАРЫ ТЕЛДӘРӘ»

Рәсәй Федерацияһының күп милләтле төбәктәре миҫалында туған һәм дәүләт телдәрен укытыуға кулланылған яңы алымдарға, башкорт теле, әзәбиәте буйынса хәзәрге дәрәсләктәр төзөү концепцияларына бағышлана

Башлана: **23 октябрь 2019 й., 14.15.**

Үткәрәү урыны – Өфө калаһы, Октябрь проспекты 71, 3-сө кат, 411 ауд.

Етәкселәр: **Сәмситова Луиза Хәмзә кызы**, *филология фәндәрә докторы, башкорт теле һәм сағыштырма тел ғилеме кафедраһы профессоры, М. Акмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының башкорт филологияһы факультеты деканы, Өфө к.*

Йәғфәрәва Гөлһаз Нурфәиз кызы, *филология фәндәрә кандидаты, РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгә әйзәүсә ғилми хәзмәткәрә, Өфө к.*

Сәркәтибе: Шәрәфетдинова Зөлфиә Тәлғәт кызы, *РФА ӨФТУ Почет Билдәһе орденлы тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгә аспиранты, Өфө к.*

Докладтар:

1. **Сәмситова Луиза Хәмзә кызы**, филология фәндәрә докторы, башкорт теле һәм сағыштырма тел ғилеме кафедраһы профессоры, М. Акмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының башкорт филологияһы факультеты деканы, Өфө к.

Башкорт телен укытыуға лингвокультурологик аспекттар

2. **Баязитов Сыһтимир Биктимир улы**, Башкортостан Республикаһының атказанған мәғариф хәзмәткәрә, ДБПББУ Өфө киң профилле һөнәр бирәү колледжы директоры, педагогия фәндәрә кандидаты, доцент, Бөтә донья башкорттары королтайы Башкарма комитеты рәйәсенен урынбаҫары, Өфө к.

Туған тел һәм дәүләт теле буларак башкорт телен һаклау мәсьәләләре (Өфө киң профилле һөнәр бирәү колледжында тел ситуацияһы)

3. **Байышева Айгөл Ғәлимйән кызы**, Дыуан районының Мәсәғүт ауылы гимназия-интернаты укытыуыһы

Башкорт телен сингапур методикаһы буйынса укытыу

4. **Хәбибуллина Зөләйха Әхмәт кызы**, филология фәндәрә кандидаты, Мифтахетдин Акмулла исемәндәге Башкорт дәүләт педагогия университетының башкорт һәм сағыштырма тел ғилеме кафедраһы доценты
Тел укытыуыһын әзерләүзә боронго телдәр зе укытыузың роле

5. **Бикбулатова Гөлмирә Йәмил кызы**, Башкортостан Республикаһы мәғариф отличнигы, Туймазы калаһының 6-сы һанлы урта дөйөм белем бирәү мәктәбе укытыуыһы

Мәктәптең, өстәлмә белем бирәү, йәмәғәт ойошмаларының туған телде үстәрәүзәге роле

КРУГЛЫЙ СТОЛ

«**ЯЗЫКИ КОРЕННЫХ НАРОДОВ РОССИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ**», посвященный новым подходам в обучении родным и государственным языкам (на примере полиэтнических регионов Российской Федерации) и современным концепциям по составлению учебников по башкирскому языку и литературе

Начало: **23 октября 2019 г., 14.15 ч.**

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 411 ауд. 3 этаж

Руководители: Самситова Луиза Хамзиновна, доктор филологических наук, профессор кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания, декан факультета башкирской филологии Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Ягафарова Гульназ Нурфаезовна, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Секретарь: Шарафутдинова Зульфия Тальгатовна, аспирант отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Доклады:

1. **Самситова Луиза Хамзиновна**, доктор филологических наук, профессор кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания, декан факультета башкирской филологии Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Лингвокультурологические аспекты в обучении башкирскому языку

2. **Баязитов Сынтимир Биктимирович**, директор ГБПОУ Уфимского многопрофильного профессионального колледжа, Заслуженный работник образования РБ, кандидат педагогических наук, доцент, заместитель председателя Исполнительного комитета МСОО «Всемирный курултай (конгресс) башкир», г. Уфа

Проблема сохранения башкирского языка как родного и государственного (языковая ситуация в УМПК)

3. **Баишева Айгуль Галимьяновна**, преподаватель МБОУ гимназия-интернат с. Месягутово Дуванского района.

Преподавание башкирского языка по сингапурской методике обучения

4. **Хабидуллина Зулейха Ахметовна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Роль обучения древних языков в формировании учителя-словесника

5. **Бикбулатова Гульмира Ямиловна**, Отличник образования РБ, преподаватель МБОУ СОШ № 6 г. Туймазы

Роль школы, дополнительного образования и общественных учреждений в развитии родного языка

6. **Ғирфанова Фәнзилә Әхмәтғәли кызы**, Нуриман районының Красная Горка ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусыһы

Башкорт теле һәм әҙәбиәте укытыу тәҗрибәһенән (Красная Горка ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе өлгөһөндә)

7. **Назарова Гөлһаз Әһүәр кызы**, Хәйбулла районы Татыр-Үзәк ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусыһы

Телмәр – телдең йәшәйеше

8. **Хужина Гөлһаз Наил кызы**, Учалы калаһының 10-сы һанлы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусыһы

Укыусыларҙың телмәрендә урындағы һөйләш үзәнсәлектәренең сағылышы

9. **Абзалова Ләлә Фәнүр кызы**, Туймазы районының Бишкурай ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусыһы

Туган телде һаҡлауҙа йоланың роле

10. **Харрасова Р.Ғ.** методист, **Иванова Ю.Ю.**, **Филимонова Н.В.**, һамар өлкәһе Оло Черниговка ауылының 1-се һанлы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусылары

Хәҙерге шарттарҙа йәш быуынды милли рухта тәрбиәләүҙә «Ырғыз», «Курай», «Музей эше» ойошмаларының эшмәкәрлеге

11. **Моталланова Айһылыу Мирсәит кызы**, Сибай калаһының «Р. Өмөтбаев исемендәге башкорт лицейы» укытыусыһы

III. Бабич әсәрҙәрендә яңғызлыҡ исеһдәр

Фекер алышыу һәм резолюция қабул итеү

6. **Гирфанова Фанзиля Ахматгалеевна**, преподаватель МБОУ СОШ села Красная Горка Нуримановского района
Из опыта преподавания башкирского языка и литературы (на примере МБОУ СОШ села Красная Горка)

7. **Назарова Гульназ Анваровна**, преподаватель МБОУ СОШ с. Татыр-Узак Хайбуллинского района
Речь – существование языка

8. **Хужина Гульназ Наилевна**, преподаватель МБОУ СОШ №10 г. Учалы.

Отражение диалектных особенностей в речи учеников

9. **Абзалова Ляля Фануровна**, преподаватель МБОУ СОШ с. Бишкураево Туймазинского района

Роль обряда в сохранении родного языка

10. **Харрасова Р.Ф.** методист, **Иванова Ю.Ю.**, **Филимонова Н.В.**, Намар өлкәһе Оло Черниговка ауылының 1-се һанлы урта дөйөм белем биреү мәктәбе укытыусылары

Хәзерге шарттарға йәш быуынды милли рухта тәрбиәләүгә «Ырғыз», «Курай», «Музей эше» өйшмаларының эшмәкәрлеге

11. **Муталлапова Айсылу Мирсаитовна**, преподаватель МБОУ «Башкирский лицей им. Р. Уметбаева» ГО г. Сибай.

Имена собственные в произведениях Ш. Бабича

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

СИМПОЗИУМ

ГЛОБАЛЛӘШЕУ ШАРТТАРЫНДА РЭСӘЙЗЕН ТӨП ХАЛЫКТАРЫ ТЕЛДӘРЕ

Күренекле төркиәтсе һәм алтаист, РФА мөхбир ағзаһы

Анна Владимировна Дыбоның 60 йәшлек юбилейына арнала

Башлана: **23 октябрь, 2019 й., 14.15 сәғ.**

Үткәреләү урыны – Өфө к., Октябрь пр, 71, 4-се кат

РФА ӨФТҮ Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының конференц-залы

Етәкселәре: **Хисамитдинова Фирзәүес Гилмитдин кызы**, *филология фәндәре докторы, профессор. БР Фәндәр академияһының мөхбир ағзаһы. РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының гилми етәксеһе, Өфө к.*

Дыбо Анна Владимировна, *филология фәндәре докторы, урал-алтай телдәре бүлеге мәдире, РФА Тел гилеме институтының баш гилми хезмәткәре, РФА мөхбир ағзаһы, Мәскәү к.*

Сәркәгибе: **Моратова Римма Тәлғәт кызы**, *филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел гилеме бүлеге өлкән гилми хезмәткәре, Өфө к.*

Докладтар:

1. **Хисамитдинова Фирзәүес Гилмитдин кызы**, филология фәндәре докторы, профессор. БР Фәндәр академияһының мөхбир ағзаһы. РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының гилми етәксеһе, Өфө к.

Анна Владимировна Дыбо – күренекле төркиәтсе һәм алтаист

(РФА мөхбир ағзаһы А.В. Дыбоның 60 йәшлек юбилейына арнала)

2. **Нәбиуллина Гүзәл Әмир кызы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университетының дөйөм тел белеме һәм тюркология кафедрасы доценты, **Йосопова Әлфия Шәфкәт кызы**, филология фәндәре докторы, Казан федераль университетының дөйөм тел белеме һәм тюркология кафедрасы профессоры, Казан к.

Татарҙарҙың телмәр этикетында мәҙәни-рухи киммәттәр

3. **Майзина Аржана Николаевна**, филология фәндәре кандидаты, С.С. Суразаков ис. Фәнни-тикшеренәү институтының алтай теле буйынса фәнни-тикшеренәү төркөмө етәксеһе вазифаһын үтәүсе, Таулы-Алтай к.

Алтай Республикаһында тел ситуацияһын өйрәнәү буйынса үткәрелгән мониторинг һөҙөмтәләре тураһында

4. **Селеева Цаган Бадмаевна**, филология фәндәре кандидаты, РФА Калмык фәнни үзәге гилми хезмәткәре, доцент, Элиста к.

Хәзерге көндә калмыктарҙың тарихи-мәҙәни мираһын өйрәнәү һәм һаҡлау проблемалары

СИМПОЗИУМ

ЯЗЫКИ КОРЕННЫХ НАРОДОВ РОССИИ В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ,
посвященный 60-летию юбилею выдающегося тюрколога и алтаиста,
члена-корреспондента РАН **Анны Владимировны Дыбо**

Начало: **23 октября 2019 г., 14.15 ч.**

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 4 этаж

Конференц-зал Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН

Руководители: **Хисамитдинова Фирдаус Гильмитдиновна**, доктор филологических наук, профессор, научный руководитель Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, член-корр. АН РБ, г. Уфа.

Дыбо Анна Владимировна, доктор филологических наук, заведующая отделом урало-алтайских исследований, главный научный сотрудник Института языкознания РАН, член-корр. РАН, г. Москва

Секретарь: **Муратова Римма Талгатовна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Доклады:

1. **Хисамитдинова Фирдаус Гильмитдиновна**, доктор филологических наук, профессор, научный руководитель Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, член-корр. АН РБ, г. Уфа.

А.В. Дыбо – выдающийся тюрколог, алтаист (к 60-летию со дня рождения члена-корреспондента РАН А.В. Дыбо)

2. **Набиуллина Гузель Амировна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета, **Юсупова Альфия Шавкетовна**, доктор филологических наук, профессор кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета, г. Казань.

Культурно-ценностные ориентации речевого поведения татар

3. **Майзина Аржана Николаевна**, кандидат филологических наук, и.о. руководителя научно-исследовательской группы алтайского языка Научно-исследовательского института алтаистики им. С.С. Суразакова, г. Горно-Алтайск.

О результатах мониторинга по изучению языковой ситуации в Республике Алтай

4. **Селеева Цаган Бадмаевна**, кандидат филологических наук, научный сотрудник доцент Калмыцкого научного центра РАН, г. Элиста.

Проблемы сохранения и изучения историко-культурного наследия калмыков на современном этапе

5. **Мирханова Эльза Венер кызы**, тарих фəндəре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдəне орденлы Тарих, тел һәм эзəбиət институтының этнология бҮлеге өлкən ғилми хезмəткəре, **Маннапов Марсель Мəрит улы**, тарих фəндəре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдəне орденлы Тарих, тел һәм эзəбиət институтының этнология бҮлеге өлкən ғилми хезмəткəре, Өфө к.

Көнъяк-көнсыгыш башкорттарының ұзаңы һәм телен һаклау мәсьələенə карата

6. **Ознова Айяна Алексеевна**, филология фəндəре кандидаты, РФА СБ Филология институты Себер халыктары телдəре секторының өлкən ғилми хезмəткəре, Новосибирск к.

Алтай һәм башкорт телдəрендə теркəүесте аналитик бəйлəнештəр (скрептар) фондының формалашыуы

7. **Ашрапова Алһыу Хəлил кызы**, Казан федераль университетының тел һәм халык-ара мəзəни бəйлəнештəр кафедрасы мөдире, **Фəзуллина Лениза Рафаил кызы**, Казан қалаһы Яңы Савин районы МБДББУ “177-се лицей” укытыусыһы

Татар тел картинаһында “туған тел” концептының семантикаһы һәм прагматикаһы

8. **Федина Наталья Никитовна**, филология фəндəре кандидаты, РФА СБ Филология институты Себер халыктары телдəре секторының ғилми хезмəткəре, Новосибирск к.

Чалкан телендə сығанак килеш

9. **Сиражудинов Раджаб Магомедгазиевич**, филология фəндəре кандидаты, Дағстан дəүлət университетының дағстан телдəре кафедрасы доценты, Махачкала к.

Годоберин теленəң малсылык лексикаһында вак мал атамалары

10. **Мөгтəсимова Гөлназ Ринат кызы**, филология фəндəре кандидаты, Казан федераль университетының Филология һәм халык-ара мəзəни бəйлəнештəр Институты доценты, Казан к.

Зооним компонентлы татар мəkəлдəренəң семантик үзəнсəлектəре

11. **Кадирова Энзе Хəнəфий кызы**, филология фəндəре кандидаты, Казан федераль университетының Филология һәм халык-ара мəзəни бəйлəнештəр Институты доценты, Казан к.

Хəзəрге татар теленəң һөйлəу телмəрендə қисқəксəлэрзəң роле

12. **Хəсəнийəнова Гөлнара Илгиз кызы**, Казан федераль университетының Филология һәм халык-ара мəзəни бəйлəнештəр Институты ассистенты, Казан к.

Номинатив тəзөлөш йəһтəнен иктисад терминдарын инглизсəнən татарсаға тəржəмə итеу үзəнсəлектəре

Сығыштар: Н.М Мулаева. (Элиста к.), Г.Р.Кəримова (Өфө к.),

Л.Р. Садикова (Өфө к.).

Фекер алышыу һәм резолюция қабул итеу.

5. **Мигранова Эльза Венеровна**, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник отдела этнологии Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, **Маннапов Марсель Муритович**, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник отдела этнологии Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Сохранение языка и самосознание у юго-восточных башкир

6. **Озона Айяна Алексеевна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник сектора языка народов Сибири ИФЛ СО РАН, г. Новосибирск

Формирование фонда аналитических скреп союзного типа в алтайском и башкирском языках

7. **Ашрапова Алсу Халиловна**, заведующая кафедрой языковой и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, **Фазуллина Лениза Рафаиловна**, преподаватель МБОУ "Лицей № 177" Ново-Савиновского района г. Казани.

Семантика и прагматика концепта «родной язык» в татарской языковой картине мира

8. **Федина Наталья Никитовна**, кандидат филологических наук, научный сотрудник сектора языка народов Сибири ИФЛ СО РАН, г. Новосибирск

Исходный падеж в чалканском языке

9. **Сиражудинов Раджаб Магомедгазиевич**, кандидат филологических наук, доцент кафедры дагестанских языков Дагестанского государственного университета, г. Махачкала.

Животноводческая лексика мелкого рогатого скота в годоберинском языке

10. **Мугтасимова Гульназ Ринатовна**, кандидат филологических наук, доцент Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, г. Казань

Семантические особенности татарских пословиц с компонентом-зоонимом

11. **Кадирова Энзе Ханафиевна**, кандидат филологических наук, доцент Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, г. Казань

Функции частиц в современной татарской разговорной речи

12. **Хасанзянова Гульнара Илгизовна**, ассистент кафедры языковой и межкультурной коммуникации Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, г. Казань.

Специфика перевода экономических терминов с английского языка на татарский язык с точки зрения их номинативной структуры

Выступления: Н. М. Мулаева (г. Элиста), Г.Р. Каримова (г. Уфа), Л.Р. Садыкова (г. Уфа).

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

24 октябрь 2019 й.

3-сө секция

**РЭСЭЙ ХАЛЫКТАРЫ ТЕЛДӘРЕН ҺАКЛАУ ҺӘМ ҮСТЕРЕҮ
БУЙЫНСА ХӘЗЕРГЕ ФӘННИ ТИКШЕРЕНЕҮЗӘР**

Башлана: **24 октябрь 2019 й., 10.00 сәг.**

Үткөреләү урыны – Өфө к., Октябрь пр., 71, 4-се кат, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының конференц-залы

Етәкселәр: *Джаманжулова Колжамал Тологон кызы, филология фәндәре докторы, Йософ Баласағуни исемендәге Милли университеттың кыргыз тел ғилеме кафедрасы профессоры, Бешкәк к.*

Нуриева Фәнүзә Шәкүр кызы, филология фәндәре докторы, Казан федераль университеты профессоры, Казан к.

Сәркәтибе: **Ишқилдина Линара Камил кызы,** филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы *Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгә өлкән ғилми хезмәткәре*

Докладтар:

1. **Дыбо Анна Владимировна,** филология фәндәре докторы, урал-алтай телдәре бүлгә мөдире, РФА Тел ғилеме институтының баш ғилми хезмәткәре, РФА мөхбир ағзасы, Мәскәү к.

«Көнъяк Себерзәге тел һәм этномәзәни төрлөлөк синхрон һәм диахрон планда: тел һәм мәзәниәт бәйләнештәре» мега гранты тураһында

2. **Джаманжулова Колжамал Тологон кызы,** филология фәндәре докторы, Йософ Баласағуни исемендәге Милли университеттың кыргыз тел ғилеме кафедрасы профессоры, Бешкәк к.

Кыргыз һәм башкорт халыктары телдәре үсешендәге тарихи параллелдәр һәм бәйләнештәр

3. **Нуриева Фәнүзә Шәкүр кызы,** филология фәндәре докторы, Казан федераль университеты профессоры, **Петрова Маргарита Михайловна,** Казан православие руханиһар семинарияһының латин теле кафедрасы доценты, **Сөнғәтуллина Миләүшә Мәсхүт кызы,** Казан калаһының Яңы-Савин районы 30-сы дөйөм белем биреү мәктәбенәң инглиз теле укытыусыһы

«Institutioneslinguae Turcicaelibriquatior» («Төрки теленәң төп кағизәләре») (1612) грамматикаһында кеше мәгәнәһендәге атамалар

4. **Ибраһим Абдувәлиев,** филология фәндәре докторы, С.Т. Айтматов исемендәге Тел һәм әзәбиәт институты профессоры, Бешкәк к.

Төрки телдәрәндә кылымдарзың нигеззәре тураһында

5. **Мищенко Дарья Фёдоровна,** РФА Лингвистик тикшеренеүзәр институтының кесе ғилми хезмәткәре, Бөйөк Петр исемендәге Антропология һәм этнография музейы (Кунсткамера) музейының өлкән мөхәррире, Санкт-Петербург к.

Башкорт телендә сәбәп мәгәнәһен аңлатқан конструкциялар Prolegomena

24 октября 2019 г.

Секция 3

**СОВРЕМЕННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ПО СОХРАНЕНИЮ
И РАЗВИТИЮ ЯЗЫКОВ НАРОДОВ РОССИИ**

Начало: **24 октября 2019 г., 10.00 ч.**

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 4 этаж

Конференц-зал Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН

Руководители: **Джаманкулова Кульжамал Тологоновна**, доктор филологических наук, профессор кафедры киргизского языкознания Национального университета им. Джусупа Баласагуна, г. Бишкек

Нуриева Фануза Шакуровна, доктор филологических наук, профессор Казанского федерального университета, г. Казань

Секретарь: **Ишкильдина Линара Камилевна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН.

Доклады:

1. **Дыбо Анна Владимировна**, доктор филологических наук, заведующая отделом урало-алтайских исследований, главный научный сотрудник Института языкознания РАН, член.-корр. РАН, г. Москва

О мега гранте «Языковое и этнокультурное разнообразие Южной Сибири в синхронии и диахронии: взаимодействие языков и культур»

2. **Джаманкулова Кульжамал Тологоновна**, доктор филологических наук, профессор кафедры киргизского языкознания Национального университета им. Джусупа Баласагуна, г. Бишкек

Исторические параллели и пересечения в языковом развитии кыргызского и башкирского народов

3. **Нуриева Фануза Шакуровна**, доктор филологических наук, профессор Казанского федерального университета, **Петрова Маргарита Михайловна**, доцент кафедры латинского языка Казанской православной духовной семинарии, **Сунгатуллина Миляуша Масхутовна**, учитель английского языка МАОУ «ОО школа 30» Ново-Савиновского района г. Казани.

Наименования со значением лица в грамматике «Institutioneslinguae Turcicaelibriquatuo» («Основные правила тюркского языка») (1612) Иеронима Мегизера

4. **Ибраим Абдувалиев**, доктор филологических наук, профессор Института языка и литературы им. Ч. Т. Айтматова, г. Бишкек.

О глагольных основах тюркских языков

5. **Мищенко Дарья Фёдоровна**, младший научный сотрудник Института лингвистических исследований РАН, старший редактор Музея антропологии и этнографии (Кунсткамера) РАН им. Петра Великого, г. Санкт-Петербург

Конструкции со значением причины в башкирском языке. Prolegomena

6. **Нафиков Шамил Вәли улы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Төрлө системага караган телдәрҙә кайһы бер типологик һәм башка окшаашлыктар

7. **Сибгаева Фирүзә Рәмзил кызы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университеты Филология һәм мәзһниәт-ара коммуникация институтының дөйөм тел ғилеме һәм тюркология кафедрһы доценты, Казан к.

Татар телендә һан символикаһы

8. **Сәмситова Луиза Хәмзә кызы**, филология фәндәре докторы, профессор, М. Акмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының башкорт филологияһы факультеты деканы, Өфө к., **Хөсәйенова Ләйлә Миҙхәт кызы**, филология фәндәре кандидаты, М. Акмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының башкорт һәм сағыштырма тел ғилеме кафедрһы доценты, Өфө к.

Башкорт телендә үзләштерелгән һүзәрҙең язылышы

9. **Созинова Элла Михайловна**, филология фәндәре кандидаты, М. Акмулла исемендәге Башкорт дәүләт педагогия университетының сит телдәр кафедрһы доценты, Өфө к.

Мәкәлдәрҙә фитонимдар (башкорт, рус һәм инглиз телдәрәндәге окшааш мәкәл һәм әйтәмдәр миҫалында)

10. **Йәгәфәрова Гөлһаз Нурфәиз кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Төрки телдәрәндә өсөнсөл номинация (башкорт теле миҫалында)

11. **Әминев Закирйән Ғәлимйән улы**, философия фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор ғилеме бүлгегә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Көнъяк Уралдың көнсыгыш фарсы тамырлы кайһы бер топонимдары тураһында

12. **Ишкилдина Линара Камил кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел ғилеме бүлгегә өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкортстан гидронимияһы буйынса урыҫ язма сығанактары (XVII — XVIII бб.)

13. **Вәлиева Мәзинә Раил кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел бүлгегә ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Айғыр зоонимының этимологияһы

Сығыштар: М.Ғ. Усманова (Өфө к.), Н.М. Мулаева (Элиста к.), З.Т. Шәрәфетдинова (Стәрлетамак к.)

Докладтар буйынса фекер алышыу һәм резолюция кабул итеу

6. **Нафиков Шамил Валеевич**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Некоторые типологические и другие сходжения в разносистемных языках

7. **Сибгаева Фируза Рамзеловна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета, г. Казань

Символика чисел в татарском языке

8. **Самситова Луиза Хамзиновна**, доктор филологических наук, профессор, декан факультета башкирской филологии Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа, **Хусайнова Ляйля Мидхатовна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры башкирского и сравнительно-сопоставительного языкознания факультета башкирской филологии Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа.

Правописание заимствованных слов в башкирском языке

9. **Созинова Элла Михайловна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры иностранных языков Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Фитонимы в поговорках (на материале сходных пословиц и поговорок башкирского, русского и английского языков)

10. **Ягафарова Гульназ Нурфаезовна**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Третьичная номинация в тюркских языках (на материале башкирского языка)

11. **Аминев Закирьян Галимьянович**, кандидат философских наук, научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

О некоторых топонимах Южного Урала, имеющих восточноиранские корни

12. **Ишкильдина Линара Камилевна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Русские письменные источники по гидронимии Башкортостана (XVII — XVIII вв.)

13. **Валиева Мадина Раилевна**, кандидат филологических наук, научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Этимология башкирского зоонима айгыр

Выступления: М.Г. Усманова (г. Уфа), Н. М. Мулаева (г. Элиста),
З.Т. Шарафутдинова (г. Стерлитамак).

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

24 октябрь 2019 й.
4-се секция
КҮП МЭЗЭНИЭТЛЕ КИҢЛЕКТӨ
ФОЛЬКЛОР ҺӘМ ЭТНОГРАФИЯ

Башланыу вақыты: **24 октябрь, 2019 й., 10.00 сәғ.**
Үткөреләү урыны – Өфө к., Октябрь пр., 3-сө кат
РФА ӨФТҮ Социаль-иктисади тикшеренүзәр институтының
конференц-залы

Етәкселәре: **Эшонкулов Жаббар Солиевич**, *филология фәндәре докторы, профессор, Узбәкстан Республикаһы Фәндәр академияһының Алишер Навои ис. Дәүләт әзәбиәт музейы директоры, Ташкент к.*

Хөсәйенова Гөлнур Рауил кызы, *филология фәндәре докторы, баш ғилми хезмәткәр, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлеге мәдире, Өфө к.*

Сәркәтибе: **Зинурова Рәфилә Рәфкәт кызы**, *Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлеге кесе ғилми хезмәткәре, Өфө к.*

Докладтар

1. **Хөсәйенова Гөлнур Рауил кызы**, филология фәндәре докторы, баш ғилми хезмәткәр, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлеге мәдире, Өфө к.

Башкорт фольклорының хәзәрә торошо һәм уны өйрәнәү перспективалары

2. **Эшонкулов Жаббар Солиевич**, филология фәндәре докторы, профессор, Узбәкстан Республикаһы Фәндәр академияһының Алишер Навои ис. Дәүләт әзәбиәт музейы директоры, Ташкент к.

Эпостарза тылсымлы тыуыу мотивы

3. **Бакчиев Талантаалы Алымбәк улы**, филология фәндәре докторы, М. Рысқолбеков ис. Кыргыз иктисади университетының дәүләт һәм рәсми телдәр кафедрасы профессоры, Бешкәк к.

Хәзәрә йәмғиәттә “Манас” эпосы

4. **Бурькин Алексей Алексеевич**, филология фәндәре докторы, тарих фәндәре докторы, РФА Калмык ғилми үзәге монгол филологияһы бүлегенә әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Элиста к.

Тәрки-монгол халыктарының уйзырма әкиәттәр контексында “Ерәнсә сәсэн” башкорт халык әкиәте

5. **Сариева Калбуу Сариевна**, фәлсәфә фәндәре докторы, Кыргыз Республикаһы Милли академияһының Фәлсәфә, хокук һәм ижтимағи-сәйәси тикшеренүзәр институтының әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Бешкәк к.

Халык фольклорында кыргызарзың ижтимағи йәшәйеш моделдәре

24 октября 2019 г.
Секция 4
ФОЛЬКЛОР И ЭТНОГРАФИЯ
В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Начало: **24 октября 2019 г., 10.00 ч.**

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 3 этаж

Конференц-зал Института социально-экономических исследований УФИЦ РАН

Руководители: **Эшонкулов Жаббар Солиевич**, доктор филологических наук, профессор, директор Государственного литературного музея им. Алишера Навои Академии Наук Республики Узбекистан, г. Ташкент.

Хусайнова Гульнур Равиловна, доктор филологических наук, главный научный сотрудник, заведующий отделом фольклористики Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Секретарь: **Зинурова Рафиля Рафкатовна**, младший научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Доклады:

1. **Хусайнова Гульнур Равиловна**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник, заведующий отделом фольклористики Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Современное состояние башкирского фольклора и перспективы его изучения

2. **Эшонкулов Жаббар Солиевич**, доктор филологических наук, профессор, директор Государственного литературного музея им. Алишера Навои Академии Наук Республики Узбекистан, г. Ташкент.

Мотив чудесного рождения в эпосе

3. **Бакчиев Талантаалы Алымбекович**, доктор филологических наук, профессор кафедры государственного и официального языков Киргизского экономического университета им. М. Рыскулбекова, г. Бишкек.

Эпос «Манас» в современном обществе

4. **Бурькин Алексей Алексеевич**, доктор филологических наук, доктор исторических наук, ведущий научный сотрудник Калмыцкого научного центра РАН, г. Элиста.

Башкирская сказка «Ерянсе-сесен» в контексте сказок о небылицах тюрко-монгольских народов

5. **Сариева Калбубу Сариевна**, доктор философских наук, ведущий научный сотрудник Института философии, права и социально-политических исследований Национальной Академии Наук Киргизской Республики, г. Бишкек.

Модели социального бытия кыргызов в народном фольклоре

6. **Манджиевна Байрта Барбаевна**, филология фэндәре кандидаты, РФА Калмык ғилми үзәге монгол филологияһы бүлгегенә әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Элиста к.

Хәзерге заман тикшеренеүзәр күзлегенән калмык фольклоры

7. **Тордобаева Назгөл Шаршеналий кызы**, филология фэндәре кандидаты, Й. Баласағуни ис. Кыргыз милли университетының кыргыз әзәбиәт кафедрәһи доценты, Бешкәк к.

Башкорт фольклорсыһы Кәйүм Мифтахов һәм кыргыз фольклоры

8. **Нәзершина Фәнүзә Айытбай кызы**, филология фэндәре докторы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлгеге баш ғилми хезмәткәр, Өфө к.

Ата-бабалар аманаты (башкорт фольклорын йыйыу тарихынан: XX быуаттың икенсе яртыһы)

9. **Хөсәйенова Гөлнур Рауил кызы**, филология фэндәре докторы, баш ғилми хезмәткәр, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлгеге мөдире, Өфө к.

Ғилми архивта һақланған рухи хазиналар (З. Бишиеваның 1946 йылда язып алған әкиәттәре)

10. **Чуева Эльвира Витальевна**, филология фэндәре кандидаты, И.Н. Ульянов ис. Сүуаш дәүләт университеты доценты, Чебоксары к.

Сүуаш телендә тәбигәт кәстәре атамалары менән булған әйтәм һәм мәкәлдәр

11. **Юлдыбаева Гөлнар Вилдан кызы**, филология фэндәре кандидаты, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлгеге әйзәүсе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорттарҙа юрауҙар һәм ырымдар (экспедиция материалдары буйынса)

12. **Илембәтова Азалия Фәттәх кызы**, тарих фэндәре кандидаты, Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының этнология бүлгеге өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Башкорт мифологияһында һәм йолаларында батырҙарҙы, ғаиләһе һәм ырыуҙы курсалаусы зат буларак йылан

13. **Хәкимйәнова Айгөл Мөжәүир кызы**, филология фэндәре кандидаты, Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор ғилеме бүлгеге өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Килән каршылау йолаһы

6. **Манджиева Байрта Барбаевна**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела монгольской филологии, Калмыцкий научный центр РАН, г. Элиста.

Калмыцкий фольклор в свете новейших исследований

7. **Турдубаева Назгуль Шаршеналиевна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры киргизской литературы Киргизского Национального университета им. Джусупа Баласагуна, г. Бишкек

Башкирский фольклорист Каюм Мифтаков и киргизский фольклор

8. **Надршина Фануза Аитбаевна**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Завещание предков из истории собрания башкирского фольклора: II пол. XX в.

9. **Хусайнова Гульнур Равиловна**, доктор филологических наук, главный научный сотрудник, заведующая отделом фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы Уфимского федерального исследовательского центра РАН, г. Уфа.

Духовное наследие, хранящееся в научных архивах (сказки, записанные З. Бишиевой в 1946 г.)

10. **Чусва Эльвира Витальевна**, кандидат филологических наук, доцент Чувашского государственного университета им. И.Н. Ульянова, г. Чебоксары.

Пословицы и поговорки с наименованием комплексных природных стихий в чувашском языке

11. **Юлдыбаева Гульнар Вилдановна**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа

Толкования и приметы в башкирском фольклоре (по материалам экспедиций)

12. **Илимбетова Азалия Фаттаховна**, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник отдела этнологии Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Змея – покровительница героев, семьи и рода в мифоритуальных традициях башкир

13. **Хакимьянова Айгуль Мужавировна**, кандидат филологических наук, старший научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Обрядовый фольклор встречи невестки

14. **Зинурова Рәфилә Рәфкәт кызы**, Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор ғилеме бүлеге кесе ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Батырзар тураһындағы башкорт халык әкиәттәрен йыйыу һәм өйрәнеү тарихынан

15. **Ғиззәтуллина Гөлһаз Мирфәт кызы**, Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының фольклор бүлеге аспиранты, Өфө к.

Белем һәм укымышлылыҡ тураһындағы башкорт мөнәжәттәрендә халык педагогикаһы

Сығыштар, докладтар буйынса фекер алышыу
һәм резолюция қабул итеү

14. **Зинурова Рафиля Рафкатовна**, младший научный сотрудник отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Из истории изучения и собирания башкирских богатырских сказок

15. **Гиззатуллина Гульназ Мирфатовна**, аспирант отдела фольклористики Ордена Знак Почета Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Народная педагогика в башкирских мунаджатах о знании и образованности

Выступления, обсуждение докладов и принятие резолюции.

24 октябрь 2019 й.

5-се секция

ТЕЛ ТАРИХЫ ҺӘМ ХАЛЫК ХӘТЕРЕ

Башланыу вақыты: **24 октябрь, 2019 йыл, 10.00 сәғ.**

Үткәрелеу урыны – Өфө калаһы, Октябрь пр., 71, 2-се кат
РФА Өфө федераль тикшеренеу үзәгенең ултырыштар залы

Етәкселәре: **Хисамитдинова Фирзәүес Ғилмитдин кызы**, филология фәндәре докторы, профессор, БР Фәндәр академияһының мөхбир ағзаһы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының гилми етәксеһе, Өфө к.

Бурнакова Клара Николаевна, филология фәндәре докторы, Мәскәу кала педагогия университетының Сит телдәр институты, сит телдәрҙе иртә йәштән өйрәнәү кафедраһы профессоры, Мәскәу к.

Сәркәтибе: **Ишмөхәмәтова Анита Шәүкәт кызы**, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел гилеме бүлеге кесе гилми хезмәткәре, Өфө к.

Докладтар:

1. **Бурнакова Клара Николаевна**, филология фәндәре докторы, Мәскәу кала педагогия университетының Сит телдәр институты, сит телдәрҙе иртә йәштән өйрәнәү кафедраһы профессоры, **Боргоякова Татьяна Николаевна**, филология фәндәре кандидаты, РФ Президенты эргәһендәге Рәсәй халыҡ хужалығы һәм дәүләт хезмәте академияһының Мәғарифты үстөрөү федераль университеты Мәғарифтың милли проблемалары үзәге әйзәүесе гилми хезмәткәре, Мәскәу к.

Көнъяк Себер төрки телдәрәндә хәзәрәге замандың функциональ-семантик кыры

2. **Йосопова Әлфиә Шәфкәт кызы**, филология фәндәре докторы, Казан федераль университетының дөйөм тел гилеме һәм төркиәт кафедраһы профессоры, Казан к.

Ғәбдүш Ваһаповтың үз аллы укыу дәреслектәре

3. **Жамсаранова Раиса Гандыбаловна**, филология фәндәре докторы, Байкал арьяғы дәүләт университеты доценты, **Будаева Намсалма Чимитовна**, Байкал арьяғы дәүләт университеты эзләнеүсәһе, Чита к.

Хори-бүрәттәрҙең тарихи антропонимияһы

4. **Ғарипов Талмас Мәғсүм улы**, филология фәндәре докторы, профессор, БР Фәндәр академияһының мөхбир ағзаһы; **Капишева Татьяна Юрьевна**, филология фәндәре кандидаты, М. Аҡмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының дөйөм тел гилеме кафедраһы доценты; **Попова Екатерина Викторовна**, филология фәндәре кандидаты, М. Аҡмулла ис. Башкорт дәүләт педагогия университетының дөйөм тел гилеме кафедраһы доценты, Өфө к.

Алыс кәрзәшлектә торған урыс-әрмән этимологик бәйләнештәре (М. Фасмерзың фоносемантика буйынса хезмәттәре нигезәндә)

24 октябрь 2019 г.

Секция 5

ИСТОРИЯ ЯЗЫКА И КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ НАРОДА

Начало: 24 октября 2019 г., 10.00 ч.

Место проведения – г.Уфа, пр. Октября, 71, 2 этаж

Зал заседаний УФИЦ РАН

Руководители: **Хисамитдинова Фирдаус Гильмитдиновна**, доктор филологических наук, профессор, научный руководитель Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, член-корр. АН РБ, г. Уфа

Бурнакова Клара Николаевна, доктор филологических наук, профессор кафедры раннего изучения иностранных языков Института иностранных языков Московского городского педагогического университета, г. Москва

Секретарь: **Ишмухаметова Анита Шаукатовна**, младший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Доклады:

1. **Бурнакова Клара Николаевна**, доктор филологических наук, профессор кафедры раннего изучения иностранных языков Московского городского педагогического университета, **Боргоякова Татьяна Николаевна**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник Центра национальных проблем образования Федерального института развития образования РАНХиГС при Президенте РФ, г. Москва.

Функционально-семантическое поле настоящего времени в тюркских языках народов Южной Сибири

2. **Юсупова Альфия Шавкетовна**, доктор филологических наук, профессор кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета, г. Казань.

Самоучители Габдюша Вагапова

3. **Жамсаранова Раиса Гандыбаловна**, доктор филологических наук, доцент Забайкальского государственного университета, **Будаева Намсалма Чимитовна**, соискатель Забайкальского государственного университета, г. Чита

Историческая антропонимия хори-бурят

4. **Гарипов Талмас Магсумович**, доктор филологических наук, профессор, член-корр. АН РБ; **Капишева Татьяна Юрьевна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы; **Попова Екатерина Викторовна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания Башкирского государственного педагогического университета им. М. Акмуллы, г. Уфа

Русско-армянские отдалённо родственные этимологические связи (предпочтительно в свете фоно-семантических постижений М. Фасмера)

5. **Нурмөхәмәтова Раушания Сәгзәтйән кызы**, филология фәндәре кандидаты, Казан федераль университетының дөйөм тел гилеме һәм төркият кафедрасы доценты, Казан к.

Татарзәрзың этномәзәниәтен сагылдырган бизәүес атамалары (XIX-XXI бб. татар теле һүзлектәре материалдары буйынса)

6. **Дюсенов Багдат Данияр улы**, Қазақстан Республикасының Мәғариф һәм фән министрлығы Фән комитетының Р. Б. Сөләймәнов ис. Көнсығыш институты ғилми хезмәткәре, Алматы к.

Мәмлүктәр дәүләтендә донъя күргән гәрәп-кыпсак һүзлектәрен өйрәнәүгә карата

7. **Әкба Зарема Нәзир кызы**, филология фәндәре кандидаты, РФА Тел гилеме институтының урал-алтай телдәре бүлеге ғилми хезмәткәре, Мәскәү к., **Норманская Юлия Викторовна**, филология фәндәре докторы, РФА Тел гилеме институтының урал-алтай телдәре бүлеге төп ғилми хезмәткәре, Мәскәү к., **Кәримова Рәмилә Ниғәмәтйән кызы**, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел бүлеге ғилми хезмәткәре, Өфө к.

В.В.Катаринскийның “Русса-баикортса һүзлеге”нең (1899) лексик үзенсәлектәре

8. **Гамзе Йорулмаз**, Анкара университеты докторанты, Анкара к.

Кыпсак диалекттарында /т-/ беренсел фонемасы

9. **Уртегешев Николай Сергеевич**, филология фәндәре кандидаты, РФА СБ Филология институты Себер халықтары телдәре секторының өлкән ғилми хезмәткәре, Новосибирск к.

Шор телендә һузынқыларзың озонайыу осрактары

10. **Гедеева Дарья Бадмаевна**, филология фәндәре кандидаты, РФА Калмык фәнни үзәгенәң калмык теле һәм монголистика кафедрасы доценты, Элиста к.

Калмык эш кагызлары комартқылары буларак XVIII б. архив материалдары

11. **Колһарина Гөлнур Гәлинур кызы**, филология фәндәре докторы, РФА ӨФТҮ Почет Билдәһе орденлы Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының тел гилеме бүлеге өлкән ғилми хезмәткәре, Өфө к.

Баикорт фольклоры телендә үзләштерелгән лексиканың кулланылыш үзенсәлектәре

Сығыштар:

Н.Р. Киличов (Нукус к.), С.В. Мирзаева (Элиста к.), Г.Ч. Фәйзуллина (Тоболск к.), Е.Н. Ермакова (Тоболск к.), М.В. Прокопова (Тоболск к.).

Фекер алышыу һәм резолюция кабул итеу

Йомғаклау ултырышы 24 октябрь 17.00 сәғәттә 4-се катта РФА ӨФТҮ Тарих, тел һәм әзәбиәт институтының конференц-залында башлана.

5. **Нурмухаметова Раушания Сагдатзяновна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии Казанского федерального университета, г. Казань

Названия украшений как отражение этнокультуры татар (по материалам татарских словарей XIX-XXI вв.)

6. **Дюсенов Багдат Даниярович**, научный сотрудник Института востоковедения им. Р.Б. Сулейменова Комитета науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, г. Алматы

Об изучении арабо-кыпчакских словарей государства Мамлюков

7. **Экба Зарема Назировна**, кандидат филологических наук, научный сотрудник отдела урало-алтайских языков Института языкознания РАН, г. Москва, **Норманская Юлия Викторовна**, доктор филологических наук, ведущий научный сотрудник отдела урало-алтайских языков Института языкознания РАН, г. Москва, **Каримова Рамиля Нигаматьяновна**, научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Лексические особенности «Русско-башкирского словаря» В.В.Катаринского (1899)

8. **Гамзе Йорулмаз**, докторант Университета Анкары, г. Анкара

Первоначальная фонема /t-/ в кипчакских диалектах

9. **Уртегешев Николай Сергеевич**, кандидат филологических наук, ведущий научный сотрудник сектора языка народов Сибири ИФЛ СО РАН, г. Новосибирск

Случаи удлинения гласных в шорском языке

10. **Гедеева Дарья Бадмаевна**, кандидат филологических наук, доцент кафедры калмыцкого языка и монголистики Калмыцкого научного центра РАН, г. Элиста.

Архивные документы XVIII в. как памятники калмыцкой деловой письменности

11. **Кульсарина Гульнур Галинуровна**, доктор филологических наук, старший научный сотрудник отдела языкознания Ордена Знак Почёта Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН, г. Уфа.

Особенности функционирования заимствованной лексики в языке башкирского фольклора

Выступления:

Киличов Н.Р. (г. Нукус), Мирзаева С.В. (г. Элиста), Г.Ч. Файзуллина (г. Тобольск), Е.Н. Ермакова (г. Тобольск), М.В. Прокопова (г. Тобольск).

Обсуждение докладов и принятие резолюции.

Заключительное заседание состоится в 17:00 ч. на 4-ом этаже в конференц-зале Института истории, языка и литературы УФИЦ РАН

ДЛЯ ЗАМЕТОК